

OVERDENKING BIJ ROMEINEN 14 VS 7 T/M 12

Onachtzaamheid - Wislawa Szymborska

*Ik heb gisteren niet goed mijn best gedaan in de kosmos.
Een heel etmaal geleefd zonder naar iets te vragen,
zonder me ergens over te verbazen.*

*Ik heb alledaags werk verricht,
Alsof dat alles was wat ik moest doen.*

*Inademen, uitademen, stap voor stap, verplichtingen,
maar zonder een gedachte die verder reikte
dan de deur uit en weer terug naar huis.*

*De wereld kon doorgaan voor een krankzinnige wereld,
terwijl ik hem enkel aanwendde voor dagelijks gebruik.*

*Niks geen – hoe – en waarom – en
waar komt die vandaan – en
wat moet hij met zo veel beweeglijke details.*

*Ik was als een niet diep genoeg in de muur geslagen spijker
(of hier de vergelijking waar het mij aan ontbrak).*

*De ene na de andere verandering vond plaats
zelfs op het begrensde terrein van het ogenblik.*

*Aan een jongere tafel, met een dag jongere hand
werd het brood van gisteren anders gesneden.*

*Wolken als nooit tevoren en de regen was als nooit tevoren
want het regende toch andere druppels.*

*De aarde draaide rond haar as,
maar al in een voor altijd verlaten ruimte.*

*Dat duurde een goede 24 uur.
1440 minuten gelegenheid.
86.400 seconden inzage.*

*Het kosmisch savoir-vivre
mag dan over ons zwijgen,
verlangen doet het toch iets van ons:
enige aandacht, een paar zinnen Pascal
en verwonderde deelname aan dit spel
met onbekende regels.*

Het gedicht staat hier in zijn geheel, maar in de preek stopte het bij de woorden: *Ik was als een niet diep genoeg in de muur geslagen spijker.*

Niemand van ons leeft voor zichzelf en niemand van ons sterft voor zichzelf, zegt Paulus. Is dat echt zo? Vaak is het voor je gevoel anders. Hoeveel mensen je ook om je heen hebt, uiteindelijk sta je alleen voor de opgave die dit leven is en die vaak niet gemakkelijk is. Niemand die de last daarvan van je over kan nemen. Niemand die echt helemaal kan voelen wat jij voelt. We zijn van elkaar gescheiden, alleen al door onze lichamen; we kunnen niet in elkaars huid kruipen of in elkaars hart kijken. Je kunt elke dag leven met soms gekmakende lichamelijke pijn zonder dat daar iets van te zien is voor een ander. Je kunt kei- en keihard moeten vechten tegen somberheid en diepe moedeloosheid, zonder dat een ander daar enig idee van heeft.

Is er niet een diepe onoplosbare eenzaamheid die verborgen gaat in ieder mens? De eenzaamheid die Jezus zelf aan het kruis deed uitroepen: *Mijn God mijn God waarom hebt u mij verlaten?* Hoe kan Paulus dat dan zeggen: niemand leeft voor zichzelf en niemand sterft voor zichzelf?

Iedereen had zich van Jezus afgekeerd, niemand begreep hem, hij stond er helemaal alleen voor en vond zelfs geen steun bij God, en op die verschrikkelijke manier stierf hij.

Mensen die zich heel alleen voelen, vanwege een ondraaglijk verdriet, vanwege een gekmakend gemis, vanwege diepe angst, herkennen zich soms heel sterk in de gestalte van Jezus aan het kruis. Het is de plek waar alle verdriet, wanhoop, vertwijfeling en eenzaamheid samen komen.

En dan toch deze woorden: *niemand van ons leeft voor zichzelf en niemand van ons sterft voor zichzelf.* Woorden die we altijd uitspreken vlak voordat we iemand gaan begraven. Het contact met de levende persoon die we kenden is op dat moment al afgebroken, er is alleen nog het dode lichaam en ook dat moeten we loslaten. Daarmee wordt de persoon die we kenden en liefhadden voorgoed onbereikbaar.

En juist op dat overgangsmoment worden deze woorden uitgesproken: *niemand van ons leeft voor zichzelf en niemand van ons sterft voor zichzelf* en klinkt er een belijdenis van verbondenheid.

Dat ieder van ons meer is dan zichzelf, dat ons eigen leven nooit alleen maar ons eigen leven alleen is, -al kunnen we dat nog zo sterk denken en voelen, -die waarheid treedt nooit sterker aan de dag dan op het moment dat we afscheid moeten nemen van een mens met wie we een stuk van ons leven hebben gedeeld. De manier waarop dit leven verbonden was met dat van anderen, al die draadjes waarmee het vastzat aan het leven van andere mensen, mensen heel dichtbij en mensen meer op afstand, al die kringen waarin dat leven zich bewoog, dat is iets dat op dat moment even heel zichtbaar wordt.

Zelfs in de allerverdrietigste situatie dat degene die dood is gegaan niet meer in staat was die verbondenheid zelf te voelen, zijn er anderen die de verbondenheid met deze mens wel voelen. En dat is zowel hartverscheurend als goed. De tranen bij en na een afscheid zeggen het duidelijker dan wat dan ook: dat ieder van ons meer is dan zichzelf, dat we niet voor onszelf leven en niet voor onszelf sterven. Iedere traan is een teken van verbondenheid. Het mag zo zijn dat Jezus er op het moment dat hij ter dood gebracht werd alleen voor stond, maar toen hij gestorven was werd zijn dode lichaam gezocht en liefdevol gezorgd. En zijn dood bracht bij zijn vrienden diep verdriet en een enorme crisis teweeg. Het geloof in de opstanding is niet te begrijpen zonder de diepe crisis waar de mensen die hem het meest nastonden doorheen gingen.

Maar er zijn mensen die wel echt moederziel alleen sterven. Zonder dat iemand het merkt en zonder dat iemand hen mist, hun lichaam wordt door vreemden gevonden. Ze krijgen dan een gemeentelijke begrafenis. In Amsterdam bestaat er een groep dichters die het op zich heeft genomen om voor iedere mens die zo sterft, alleen voor zichzelf, een persoonlijk gedicht te schrijven en dat voor te lezen bij het afscheid. De *poule des doods* heet die dichtersgroep. Het is geen christelijke groep, over geloof en ongeloof denken ze allemaal heel verschillend. Maar wat ze delen is de overtuiging dat het niet mag gebeuren dat een mens zo sterft, dat niemand zich om hem of haar bekommert. Want niemand van ons leeft voor zichzelf en niemand van ons sterft voor zichzelf. Die Bijbelse woorden maken zij waar.

Paulus zegt nog meer: *Zolang we leven, en wanneer we sterven, sterven we voor de Heer. Dus of we nu leven of sterven, we zijn altijd van de Heer.*

En hij zegt dat de dood van Jezus ons de ogen wil openen voor die waarheid. Dat het niet klopt dat ieder mens er uiteindelijk alleen voor staat en eenzaamheid de diepste waarheid van ons leven is, maar dat wat er ook met ons gebeurt, wij van God zijn. Dat wij van God zijn zoals Jezus dat was.

Het geloof dat er in dit leven iets is, Iemand is, die wil dat ik er ben. En dat jij er bent en jij en jij. Die wil dat we er samen zijn, en wel nu hier op dit moment. Dat we dat in elkaar herkennen: dat we mensen zijn die tot leven geroepen worden. Dat we dat steeds weer mogen zien in onszelf en in elkaar, ook als we het kwijt waren.

Dat besef *vraagt* ook wat van ons. Paulus zegt dat ieder mens zich alleen tegenover God zal kunnen verantwoorden voor hoe hij dit leven leeft en welke keuzes hij maakt. Szymborska's gedicht eindigt daar ook mee, dat het leven iets van ons verlangt. *Enige aandacht* zegt ze, en *verwonderde deelname aan dit spel met onbekende regels*. Een aandacht en deelname die het tegenovergestelde zijn van de achteloosheid en gevoelloosheid waarmee we de dagen maar al te vaak kunnen slijten. Alleen maar lucht inademen en uitademen, plichtmatig, zonder bezieling. Dat we zijn als een spijker die niet diep genoeg in de muur is geslagen. Slap, los, zonder verworteling, zonder verbinding.

In tijden van rouw en verdriet wordt de spijker heel diep in de muur geslagen. Dat doet intens pijn en we schreeuwen het uit. Maar het is wel de pijn van de verbondenheid die we dan voelen. Misschien kan de pijn betekenis krijgen als we die kunnen zien als eerbetoon aan degene die we missen. Als teken van de waarheid dat niemand van ons leeft voor zichzelf en niemand van ons sterft voor zichzelf, maar dat we in leven en sterven verbonden zijn met God en met elkaar.

